

ПЪРВИ СРОК

СЪДЪРЖАНИЕ		СЛУШАЙТЕ!	20-21
		Широко отворени уши	
Име на участника в курса:			
_____			
За курса „Въведение в музиката“	4-5	Урок 1 Видове музика	22-23
Какво ще научите?	6-7	Урок 2 Какво е класическа музика?	24-25
Серджо Трунк	8-9	Урок 3 Какво е поп музика?	26-27
Директор		Урок 4 Какво е джаз?	28
Дива Венус	10-11	Урок 5 Музиката по света	29
Оперна прима		Урок 6 Да гръпнем струните!	30
Руфъс Вибрато	12-13	Урок 7 Духови инструменти	31
Челист		Урок 8 Ударни инструменти	32
Ниагара д`Осие	14-15	Урок 9 Клавишни инструменти	33
Директор по учебната част		Урок 10 Лъкови инструменти	34-35
Рони О`Райли, по прякор Бетовен	16-17	Урок 11 Най-удивителният музикален инструмент	36-37
Композитор		Урок 12 Какво става, когато съберете различни музиканти на едно място?	38
Рокси Мохо	18-19	Урок 13 Струнен квартет	39
Ударни инструменти		Урок 14 Музиката и филмите	40-41
		Урок 15 Раждането на операта	42-43
		Урок 16 Музиката и танцът	44
		Урок 17 Музика и архитектура	45
		Урок 18 Музика и математика	46-47

ВТОРИ СРОК

МУЗИКАЛНА КУТИЯ		48-49	ВАШ РЕД Е!	72-73	
Най-важното от езика на музиката			Удоволствието да се занимаваме активно с музиката		
Урок 19	Как се записва музиката?	50-51	Урок 32	Как да правим музика у дома	74-75
Урок 20	Ритъм	52	Урок 33	Защо да пеем? И кога?	76-77
Урок 21	Как се записва ритъмът?	53	Урок 34	Какъв инструмент да изберете?	78-79
Урок 22	Размер	54-55	Урок 35	Защо са нужни упражнения?	80-81
Урок 23	Петолиние и нотни ключове	56	Урок 36	Как да се справите със сценичната треска?	82-83
Урок 24	Ноти	57	Урок 37	Как да запомняте?	84-85
Урок 25	Тоналност, мажор и минор	58-59	Урок 38	Сценично присъствие	86-87
Урок 26	Интервал, гама	60-61	Урок 39	Как да се развивате като композитори?	88-89
Урок 27	Мелодия	62-63	Урок 40	Музиката - споделена любов	90-91
Урок 28	Хармония	64-65	Известни композитори		94
Урок 29	Що е бас?	66-67	За изпълнителите на музикалните примери в тази книга		95
Урок 30	Темпо! Темпо!	68-69	Индекс		95
Урок 31	Още напътствия от композиторите	70-71			

До _____

ИМАМЕ УДОВОЛСТВИЕТО
ДА ВИ СЪОБЩИМ,
ЧЕ СТЕ ПРИЕТИ В КУРСА
„ВЪВЕДЕНИЕ В МУЗИКАТА“.
ПОЗДРАВЛЕНИЯ!

ОЧАКВАМЕ ВИ!

Уважаеми читатели,

Добре дошли в курса „Въведение в музиката“! Очакват ви 40 вълнуващи урока, които ще бъдат водени от нашите опитни преподаватели. Всеки от тях е прочуто име в своята област. На следващите страници ще ви ги представя подробно.

А сега – малко повече за курса. Той е разделен на три части.

В първата част ще ви запознаем с главните периоди в развитието на музиката, основните стилове и видовете музикални инструменти. Ще ви покажем връзката между музиката и други изкуства, между музиката и науката – например математиката.

Във втората част ще ви запознаем с основните елементи на музиката – хармония, ритъм, мелодия, интервал. Ще разберете как се чете и как се записва музика с ноти.

В третата част на курса ще ви покажем как можете да се занимавате с музика. Със сигурност сред показаните възможности ще откриете и подходяща за себе си, независимо дали обичате да създавате, да изпълнявате или да слушате музика.

Оглеждат се за нашия специален музикален знак: . Щом го видите, сканирайте QR кода на последната страница или влезте на адрес schoolofmusic.online, за да чуete музикални откъси, записани от световноизвестни музиканти специално за нашата школа.

Какво ще научите?

Като истински музикални магьосници преподавателите от нашата школа ще разкрият пред вас вълшебството на музиката. Стъпка по стъпка те ще ви помогнат да откриете своя път към красотата ѝ, за да можете да се наслаждавате на всеки звук.

Но двете са най-важните неща, които ще научите по време на обучението си.

МУЗИКАТА Е ВЕЛИКО ИЗКУСТВО

Тя съпътства човечеството, откакто се е появило. Още праисторическите хора са създавали музика, наподобявайки звуците в природата – пляскали с ръце, напявали, тропали с крака, разтръсквали, трели или удряли различни предмети един в друг. От тези прости ритми до звуковата феерия на класическата симфония музиката ни говори чрез образи от звуци, които пресъздават настроения, чувства, мисли, преживявания. Казват, че тя е езикът на сърцето, че чрез нея може да се разкаже всичко, дори и онова, за което не ни стигат думите. И тя наистина разказва – за любов и раздяла, за радост и тъга, за битки и победи, за мечти и надежди.

Води ни на различни места и в различни времена, за да ни върне отново към нас самите и да ни помогне да разберем по-добре собствените си чувства и мисли. Музиката ни дава опора, когато ни е трудно и тежко, и ни окрилява, когато сме щастливи. Тя е неизменна част от живота на всички ни, независимо дали я композираме, изпълняваме или слушаме.

Нашите преподаватели ще ви помогнат да отворите ушите и сърцата си за музиката и ще запалят страст, която ще ви топли до края на живота ви.

МУЗИКАТА Е ПОЛЕЗНА

Заниманията с музика влияят благотворно върху състоянието на тялото ни. Например когато слушаме или изпълняваме музика, едновременно се активират различни мозъчни центрове – все едно правим мозъчна фитнес тренировка. Това се отразява върху цялостното функциониране на мозъка. Мисленето става по-гъвкаво, а паметта – по-услужлива.

Заниманията с музика допринасят и за физическата ни дееспособност. Пеенето, танцуването, свиренето подобряват дишането, тонизират мускулите, усъвършенстват двигателната координация.

Заниманията с музика ни помагат да сме по-уверени и целенасочени и улесняват общуването ни с другите, дават ни възможност да се срещнем с интересни хора, да открием нови приятели и съмишленици.

Освен това музиката развива сетивата ни и ни помага не само по-добре да усещаме околния свят, но и по-добре да разбираме собствените си чувства и емоциите на околните.

Накратко, дори да ви прозвучи преувеличено, музиката ни прави по-добри хора.

Директор по учебната част

Добър ден, ученици! Всички твърдят, че съм постоянно заета и се справям отлично с много неща в школата, затова не знам как точно да се представя. Директор съм по учебната част и освен това мое задължение е да поддържам идеален административен ред тук. Когато професор Трунк отсъства, а то се случва доста често, аз съм негов заместник и затова обикновено ме наричат „шефе“.

МОИТЕ ЗАДЪЛЖЕНИЯ

Налага ми се да се справям с много неща едновременно и затова се радвам, че са ми достатъчни само по няколко часа сън.

Аз съставям учебната програма, присъствам на всички заседания и срещи на колегите и заедно с това преподавам орган, пиано, композиция и йога. Вечер водя курс по танци за възрастни хора. Годините и патериците не пречат на танците – мога да ви го заявя категорично! Курсът е много успешен и е важен източник на приходи за школата.

МОИТЕ ИНСТРУМЕНТИ

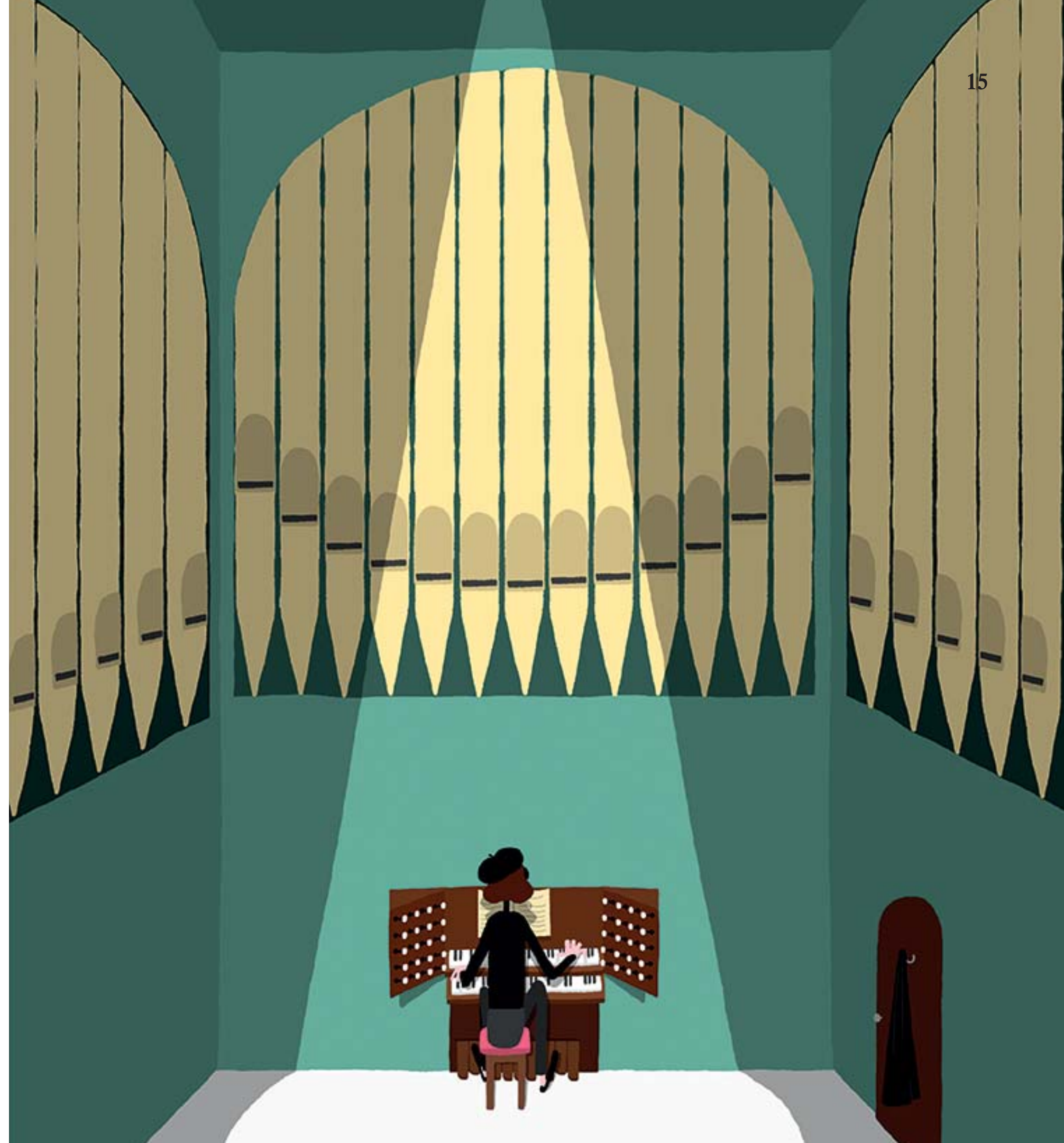
Последния път, когато брoух инструментите, на които мога да свиря, бяха повече от 20. Стремя се всяка година да овладявам по един нов инструмент. В момента усъвършенствам фагота.

КОМПОЗИРАНЕ ИЛИ СВИРЕНЕ

Обичам късните вечери, когато в школата няма никого (освен колегата ми Рони, разбира се) и мога на спокойствие да свиря на органа. Но обичам и онова особено възбуждане, когато композирам. Пиша музика за киното и телевизията, както и за концертни изпълнения. Аз съм практична и отговорна жена и затова хората с радост ми възлагат поръчки – знаят, че винаги ще свърша работата навреме.

ЗАЩО ЙОГА

Музикантите трябва да поддържат тялото си в добра форма. Свиренето и пеенето са свързани с изтощителни физически натоварвания. Йогата е чудесно решение на този проблем. Смя да кажа, че благодарение на редовните упражнения съм един от най-здравите и гъвкави хора в школата.

Да гръпнем струните!

Представям ви китарата – един от най-разпространените инструменти. На цигуларите не им трябва повече от една цигулка. Но китаристите обикновено имат поне няколко китари – акустична, електрическа, с найлонови струни, с метални струни, с обичайните 6 и с 12 струни.

Хората свирят на струнни инструменти от гревни времена. Най-близка по форма до съвременната китара е испанската виуела, която се разпространила по времето на Ренесанса. Пряк предшест-

веник на китарата е лютнята, позната в Европа още в Ранното средновековие. Родоначалник на европейската лютня е гревният инструмент уг, който и днес можете да чуете в Мароко, Египет или Близкия изток.

При струнните музикални инструменти звуците се пораждат от трептенето на опънати струни. При някои трептенето се предизвиква чрез гърпане на струните. Потърсете информация и разгледайте куатрото, бандолатата и чарангото от Южна Америка, руската балалайка, индийския ситар, гръцкото бузуки, вьетнамския дан,

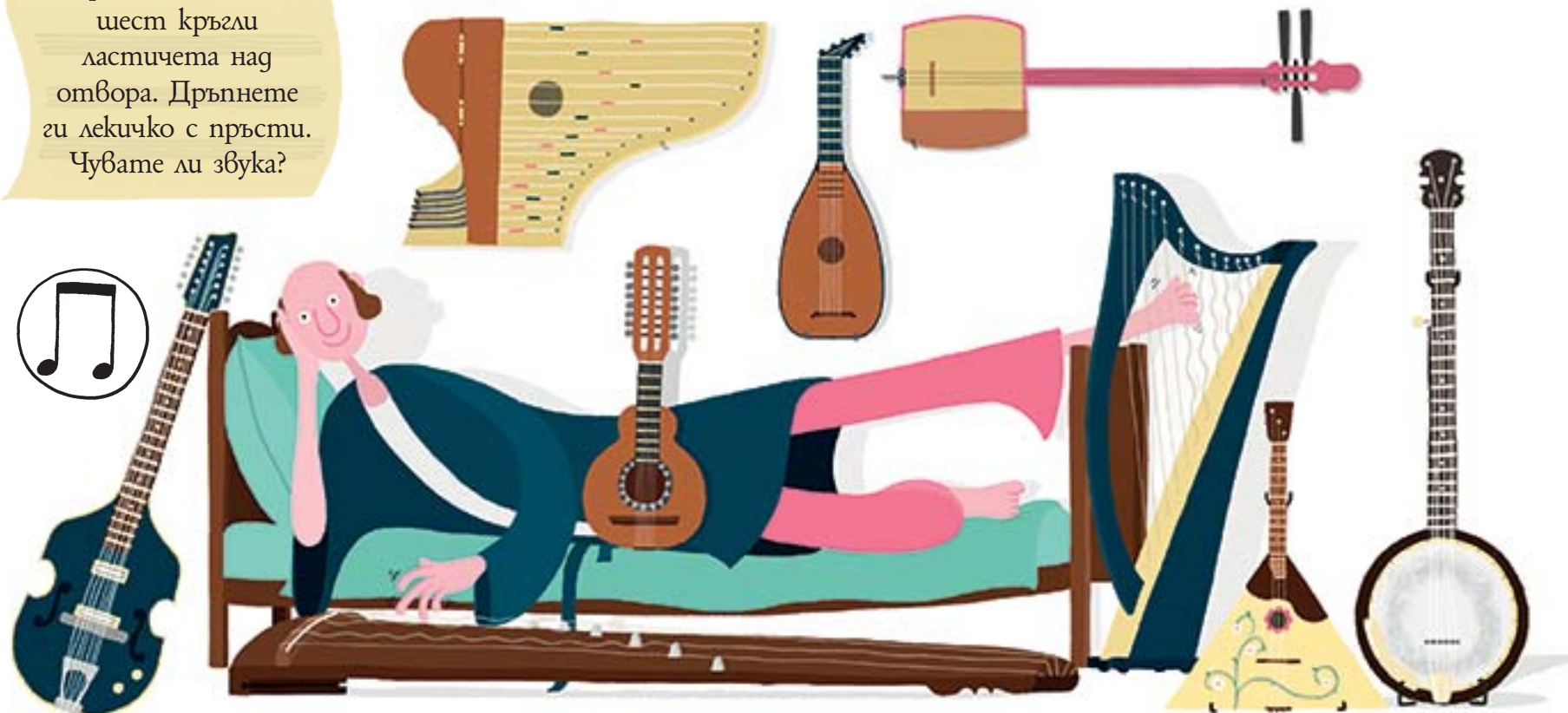
японския шамисен, италианската мандолина, американското банджо и популярното сред начинаещите музиканти укулеле от Хаваите. На всички тези инструменти се свири, като струните се гърпат с пръстите на едната ръка, а с другата ръка се притискат струните върху грифа. По този начин се скъсява дължината на струната и тя издава по-високи звуци.

Има и инструменти, чиито струни се гърпат с пръстите на двете ръце. Такива са лирата, арфата и цитрата. Нежният звук на тези инструменти е любим на много хора по света.

ПРИ ДЪРПАЩИТЕ СЕ СТРУННИ ИНСТРУМЕНТИ СТРУНИТЕ СЕ ДЪРПАТ С ЕДНА РЪКА - КАТО ПРИ КИТАРАТА, ИЛИ С ДВЕ РЪЦЕ - КАТО ПРИ АРФАТА.

МУЗИКАЛНО ЗАНИМАНИЕ

Направете си сами китара. Вземете празна кутия от салфетки и опънете шест кръгли ластичета над отвора. Дръпнете ги лекичко с пръсти. Чувате ли звука?

Духови инструменти

МУЗИКАЛНО ЗАНИМАНИЕ

Музикантите на духови инструменти се нуждаят от здрави гробове. Откъснете листче хартия и пробвайте да го загържите върху стената, като го духате – без да си помагате с ръце!

Духовите инструменти са сред най-гревните. При тях звукът се поражда от трептенето на самия въздух. Музикантът предизвиква трептенето, като вдихва с уста въздушна струя в инструмента.

Духовите инструменти са огромна група, разделена на две големи семейства – гървени и медни. Не се погвеждайте по името. Разделението е свързано не толкова с материала, от който е изработен инструментът, колкото с начина, по който се създава звукът.

ДЪРВЕНИ

При тях музикантът духа в инструмента през езиче – бамбукова или тръстикова пластинка. Тя се нарича платък, когато е единична, и стройка – когато е двойна. Вдуханият въздух преминава през езичето, то започва да трепти и кара въздуха в тръбата също да трепти. Флейтата и саксофонът са изработени от метал, но заради това езиче се отнасят към гървените духови инструменти. Такива са и кларинетът, обоят и фаготът, които са обичайна част от симфоничните оркестри.

МЕДНИ

Медните духови инструменти завършват с фуниевидно разширение, а в горния си край имат малка чашка – наустник (мундишук), през който музикантът вкарва струя въздух в тръбата. С медните инструменти се извличат великолепни звуци, които пресъздават различни настроения. Неслучайно тромпетите и тромбоните присъстват и в симфоничните оркестри, и в различни джаз формации. В семейството на медните инструменти влизат и валторната, тубата, корнетът.

Музиката и филмите

Когато гледате някои съвременен филм с изумителни специални ефекти, едва ли можете да си представите, че някога киното е било черно-бяло, а до 20-те години на XX в. дори е нямало звук. Затова наричат киното от онези времена „нямо“. Но немите филми имали жив музикален съпровод – по време на прожекциите в кинозалата музиканти свирели на пиано или орган, като те често импровизирали.

С развитието на технологиите станало възможно към филма да се

записват гласове и музика. Настъпила златната ера на филмовата музика.

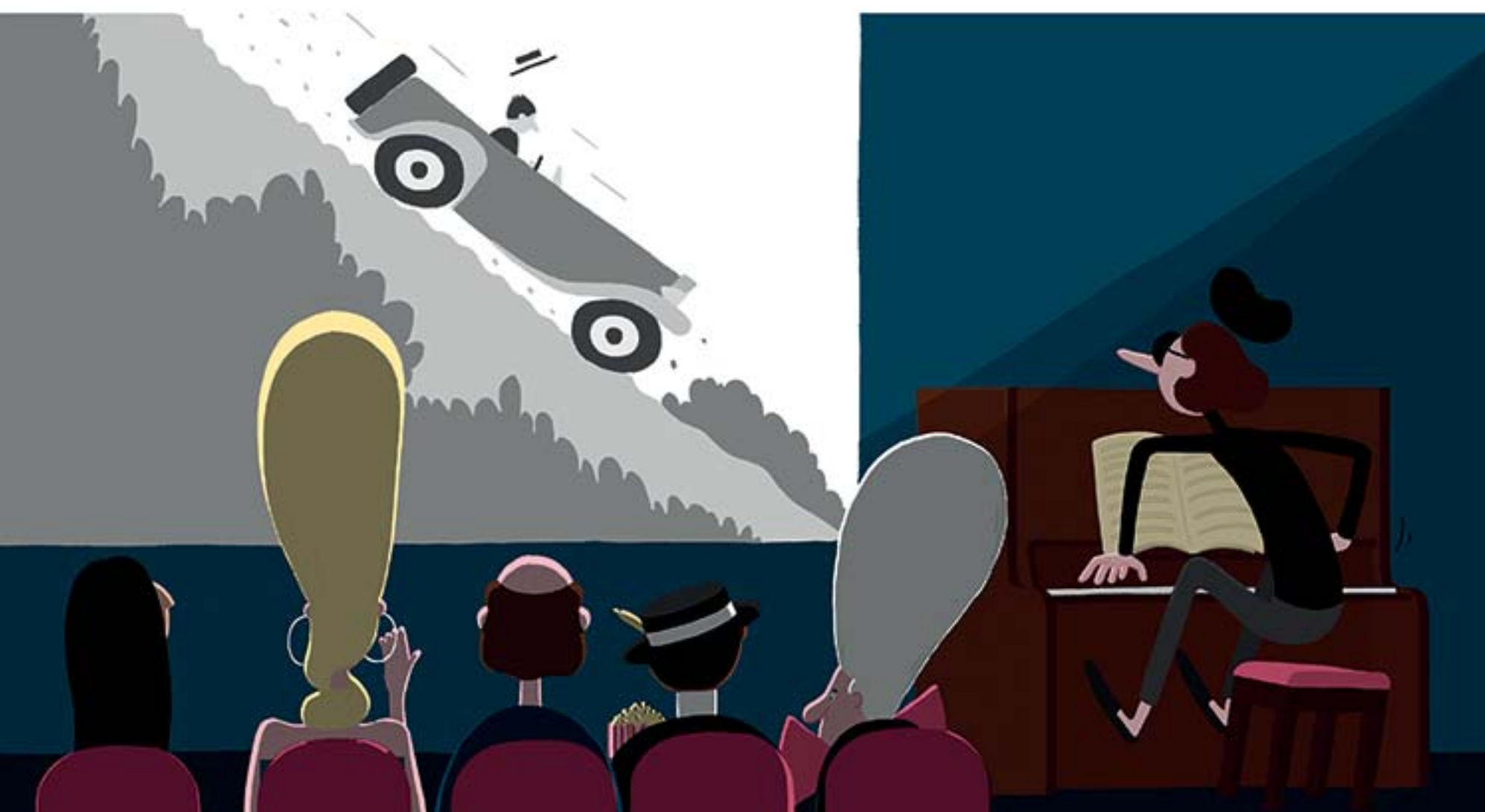
Началото поставил Ал Джолсън през 1928 г. с песните към филма „Певецът на джаз“. Десетина години по-късно, непосредствено преди Втората световна война, излезли четири филма: „Снежанка и седемте джуджета“, „Магьосникът от Оз“, „Робин Худ“ и „Отнесени от вихъра“ с удивителна музика към тях.

Песента на Дороти „Някъде наг

дъгата“ от филма „Магьосникът от Оз“ и до днес е любима на публиката и се изпълнява по цял свят. А бляскавата оркестрова музика на композиторите Ерих Корнголд и Макс Стайнър към филмите „Робин Худ“ и „Отнесени от вихъра“ се превръща в еталон за всички следващи поколения филмови композитори.

Филмовата музика вече била не просто акомпанемент на филма, а заела място сред основните действащи лица.

ФИЛМОВАТА МУЗИКА УСИЛВА ПРЕЖИВЯВАНИЯТА НА ЗРИТЕЛИТЕ.

МУЗИКАЛНО ЗАНИМАНИЕ

Следващия път, когато гледате филм, изключете звука. Промени ли се усещането? Пуснете пак звука. Обърнете внимание как се използва музиката в различните сцени.

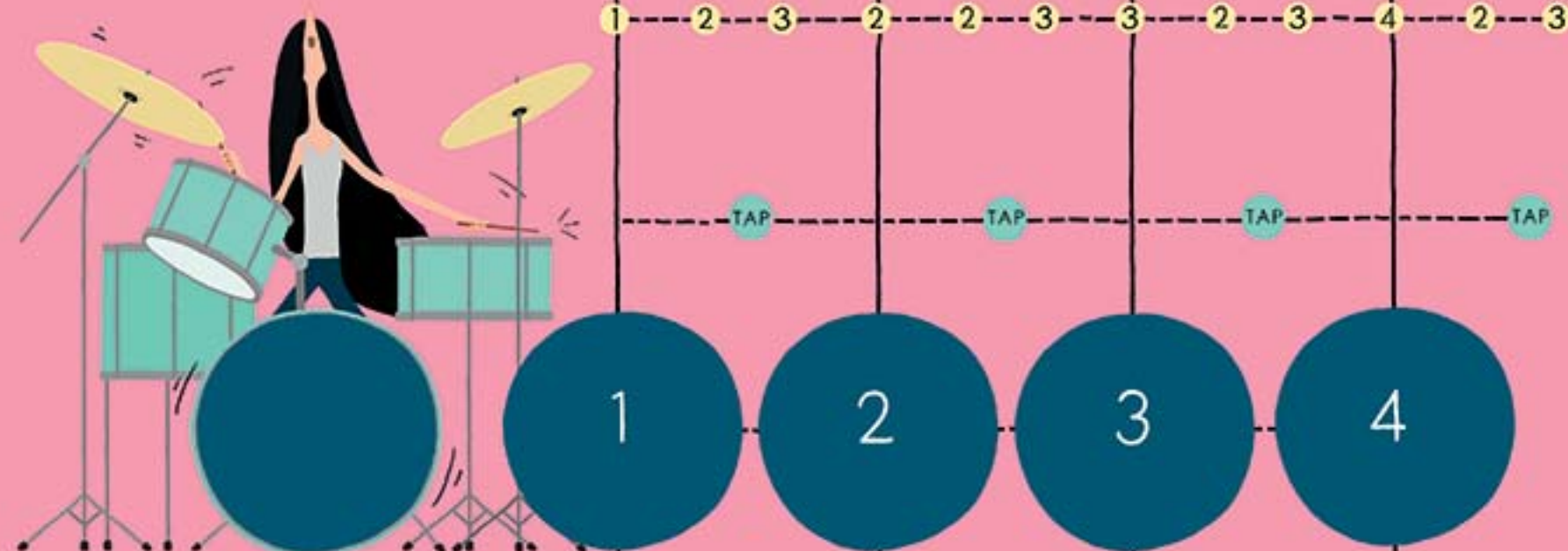
МУЗИКАТА,
СЪПРОВОЖДАЩА ФИЛМА,
ЧЕСТО СЕ НАРИЧА САУНДТРАК.
ЕТО НЯКОИ ЛЮБИМИ САУНДТРАЦИ
НА ПРЕПОДАВАТЕЛИТЕ
В НАШАТА МУЗИКАЛНА ШКОЛА.

<p>Влюбена съм в джаза от „Аристокотки“. Голям фен съм и на музиката на Джон Бари към филмите за Джеймс Бонд.</p>	<p>Обичам епичната музика на Хауърд Шор от „Властелинът на пръстените“. Негова е и музиката за „Хобит“.</p>	<p>Няма по-напрегната и смразяваща музика от музиката към филма „Психо“ на Алфред Хичкок. Композиторът Бърнард Херман е истински музикален магьосник.</p>
<p>Участвал съм в записите на музиката на Джон Уилямс към филмите „Челюсти“, „Извънземното“, „Междузвездни войни“ и „Индиана Джоунс“. Саундтраците им са гениални! И не само заради моето участие!</p>	<p>Обожавам мюзикълите! Пяла съм в толкова много! „Уестсайгска история“, „Оливър!“, „Клетниците“... Обичам „Звукът на музиката“ заради чудесната музика и перфектните текстове на Роджърс и Хамърстийн.</p>	<p>Истински се наслаждавам на класиците на Дисни – „Снежанка и седемте джуджета“, „Мери Попинз“ и „Книга за джунглата“. Елтън Джон и Ханс Цимер са фантастични в „Цар Лъв“.</p>

Ритъм

РИТЪМЪТ Е РЕДУВАНЕ
НА ЗВУЦИ С РАЗЛИЧНИ
ТРАЙНОСТИ (ВРЕМЕНА).

Трайност наричаме времето, през което тялото трепти и трептенията му въздействат на слуха ни, тоест времето, през което звучи звукът.

В живота отмерваме времето в секунди, но не и в музиката. Времето в музиката прилича на сърдечния пулс. Отмерва се с удари, наречени метрични времена. Те може да се редуват бързо или бавно, но винаги трябва да са равномерни. Пробвайте равномерно да щракате с пръсти, да пляскате с ръце, да потропвате...

Ритъмът се задава от пулсацията (ритмичната фигура) – редуването на силни и слаби времена в определен порядък (както в стиховете се редуват ударени и неударени срички). С крак на кик барабана ще създам следната пулсация: едно-две-три. Когато броим, подчертаваме силното време с „раз“: РАЗ-ДВА-ТРИ. Силното време винаги е първото, а след него

идват слабите времена. Броенето на времената по този начин се нарича метрум. РАЗ-ДВА-ТРИ е три-временен, или триделен метрум (съдържа три времена, като първото е силно). Пулсацията РАЗ-ДВА е в двувременен метрум (две времена, като първото е силно) – напомня на марш. Времето от едно силно допреди следващо силно време се нарича такт.

Сега ще ви покажа връзката между музикално време и ритъм. На единия барабан с едната ръка ще тактувам, тоест ще отмервам времето: ЕДНО-ДВЕ-ТРИ-ЧЕТИРИ. Същевременно на другия барабан ще ритмувам. За всяко време ще правя три удара: РАЗ-ДВА-ТРИ. Важно е началният удар винаги да съвпада с началото

на всяко от четирите времена.

При съчетаването на два самостоятелни ритъма се получава полиритмия. Не е никак лесно. Ще ви трябва малко упражнения, но е забавно.

МУЗИКАЛНО
ЗАНИМАНИЕ

Направете полиритмия! Нека един отмерва времето: 1-2-3-4. Някой да пляска в ритъм РАЗ-ДВА-ТРИ, а друг – в ритъм РАЗ-ДВА. Всяко РАЗ трябва да съвпада с началото на всяко от времената.

Как се записва ритъмът?

Трайността (времепраенето) на тоновете се записва чрез нотни стойности и темпо (вж. стр. 68).

Нотните стойности показват относителната трайност на тоновете, тоест трайността на тона по отношение на другите тонове в музикалното произведение. Вижте в таблицата как се обозначават най-често използваните нотни стойности. Усещате ли математиката?

НАИМЕНОВАНИЕ	НОТА	ПАУЗА	НОТНА СТОЙНОСТ
Цяла нота			4 Времена: 1 цяла = 2 половини 1 цяла = 4 четвъртини 1 цяла = 8 осмини и т.н.
Половина нота			2 Времена: 1 половина = 1/2 цяла 1 половина = 2 четвъртини 1 половина = 4 осмини и т.н.
Четвъртина нота			1 Време: 1 четвъртина = 1/4 цяла 1 четвъртина = 1/2 половина 1 четвъртина = 2 осмини и т.н.
Осмина нота			Половин (1/2) Време: 2 осмини = 1 четвъртина 4 осмини = 1 половина 8 осмини = 1 цяла
Шестнайсетина нота			Четвъртинка (1/4) Време: 2 шестнайсетини = 1 осмина 4 шестнайсетини = 1 четвъртина 16 шестнайсетини = 1 цяла
Трийсет и вторинка нота			Осминка (1/8) Време: 2 трийсет и вторинки = 1 шестнайсетина 4 трийсет и вторинки = 1 осмина 8 трийсет и вторинки = 1 четвъртина

Във всяко музикално произведение има и моменти, в които звученето прекъсва за определено време. Мястото и продължителността на мълчанието се отбелязват в нотния текст с паузи – специални знаци за отмерено мълчание с трайност като на нотите.

МУЗИКАЛНО
ЗАНИМАНИЕ

Ако дадена творба има по 4 времена във всеки такт, колко комбинации от нотни стойности можете да направите? Четири времена са например една половина и две четвъртини ноти.